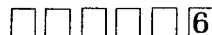

KONGEMYTEN

BOOK

DIVERSE FORFATTERE
Krigens følger
for arbeiderbevegelsen
ARBEIDERHISTORIE
AAB

DISSE MINNEDAGER med alle sine alminneligheter kommer Arbeiderhistorie 1995 med ett av de mer verdifulle bidrag til forståelsen av vår krigs- og etterkrigshistorie. Her er et vell av interessante opplysninger, men det mest oppsiktsvekkende er nok professor Ole Kristian Grimnes' sterke påpekning av at kong Haakon i

krigens og etterkrigstidens myteskriving har fått en ufortjent pionérstatus når det gjelder den norske nasjonale front under okkupasjonen. En status som ifølge Grimnes rettelig tilkommer regjeringen Nygaardsvold.

Antifascistisk

Grimnes viser i sin artikkel «Sosialdemokratiet og den norske motstanden» til det tilsynelatende merkelige at Arbeiderpartiet, som et klart og utvetydig antifascistisk parti før krigen, kom til å spille en forholdsvis tilbaketrukket rolle i den organiserte og aktive motstandskampen hjemme (men arbeiderbevegelsens sterke antifascisme var selvfølgelig av den største betyd-

ning for selve holdningskampen).

En falsk kongemyte

Dette hadde ifølge Grimnes sammenheng med Nygaardsvold-regjeringens stilling og dens påståtte «skyld» for 9. april. Hensynet til «den nasjonale front» i det okkuperte Norge tilsa partipolitisk tilbakeholdenhet fra DNA og Nygaardsvold-regjeringen.

London-regjeringen aspirerte da også til å framstå som en samlingsregjering med sitt islett av borgerlige representanter. Annerledes med den «sosialdemokratiske» fagbevegelsen som fikk en langt sterkere representasjon i Hjemmefrontens ledende organer enn partiet. Likefullt var HL dominert av borgerlige.

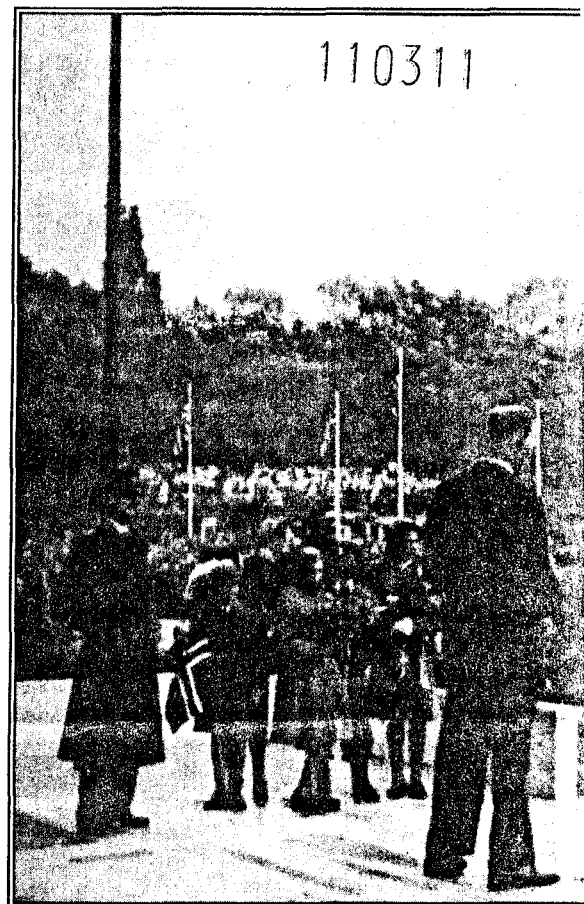
Klokskapen i denne tilbakeholdenhet gir, sammen med regjeringens beslutning om å ta opp kampen mot tyskerne 9. april, imidlertid sosialdemokratiet en pionérstatus på den nasjonale front, en status som aldri er blitt fullt ut erkjent, sier Grimnes. I stedet ble det kongen på bekostning av den – ikke minst i borgerlige kretser hjemme – upopulære Nygaardsvold som fikk denne pionérstatus. Myten om kongens personlige «nei» tror vi på, men den er like fullt falsk. – Så sterkt har behovet vært for å opphøye kongen og dempe regjeringens rolle at en kongemyte har blitt skapt – som om Norge opphørte å være et konstitusjonelt demokrati etter det tyske overfallet, skriver Grimnes.

Reformistisk NKP

Integrasjonen av sosialdemokrati og nasjonal front fikk imidlertid den største betydning da krigen var over, og Einar Gerhardsen var, som framtrædende sosialdemokrat, hjemmefrontmann og KZ-fange, legemliggjøreren av dette. Med ham fikk Arbeiderpartiet den nødvendige legitimitet for å fortsette sin reformpolitikk fra 30-årene. På den måten ble krigsårene mer et mellomspill enn den egentlige årsak til Arbeiderpartiets storhetstid etter 1945, hevder Grimnes.

Kommunistenes heroiske tid kom derimot *under* krigen og – paradoksalt nok – da partiet var mest reformistisk (Komintern var oppløst) og med sterkere appell til tidligere arbeiderpartiveleggere, enn noen gang før.

Motsetningene mellom DNA og NKP i krigsårene hadde fortsatt og ble skjærpet etter at samlingsforhandlingene i de første

Omslagsbildet til årboka fra Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek er fra 7. juni 1945. Einar Gerhardsen, ifølge professor Grimnes, legemliggjøreren av sosialdemokrati og nasjonal front taler for kong Haakon, symbolet for den nasjonale front: Nygaardsvold er ute av bildet.

etterkrigsmåneder brøt sammen og den kalde krigen nærmet seg.

Ny nasjonal oppgave

Om kampen mot kommunistene i de skandinaviske land skriver Terje Halvorsen av forskjellige grunner med sterkest vekt på norske forhold. De første etterkrigsvalgene (i Sverige i 1944) viste hvor sterkt kommunistpartiene sto i de nordiske land. I Norge ville Arbeiderpartiet faktisk fått en betydelig tilbakegang i 1945 hvis det ikke var fordi partiet kompenserte tapet til NKP ved å erobre stemmer fra de borgerlige partier.

For å møte den kommunistiske trussel ble det i fagforeningene og på arbeidsplassene etablert sosialdemokratiske faggrupper som kartla og målte kommunistenes styrke. Fortsatt kunne dette sees som ledd i en vanlig «demokratisk» politisk

kamp om innflytelse og makt i klubber og på arbeidsplasser.

Annerledes ble det da forrederstemplet på kommunistene for alvor ble tatt i bruk og der Gerhardsens Kråkerøy-tale i 1948 ble et avgjørende signal i Norge. Det samme skjedde i Danmark, der statsminister Hedtoft holdt en tilsvarende tale. I Sverige, derimot, var stemningen noe mindre hatsk. Ifølge Halvorsen ble kampen mot kommunistene fra nå av definert som en nasjonal oppgave.

Finlands krig

Det var ikke lenger en politisk kamp, men en kamp mot unasjonale, farlige elementer. Registreringen fikk en annen karakter og ble ikke bare brukt i den innenfaglige kamp, og samrøret med de hemmelige tjenester tok for alvor til. I større eller mindre grad kunne man i alle tre land

KINO

Billettpris: Billetter til alle filmer kan kjøpes på alle kinoer. Formiddagssalg hver dag i Saga, samt fredag/lørdag/søndag også i Eldorado. 2 dagers forsalg på samtlige kinoer.

Telefonbestilling: Alle kinoer mottar bestillinger til filmer på andre kinoer.

Ved kø foran kassene redusert telefonservice.

KINOFONEN: Ekstra billettservice i helgen. Fredag/lørdag/søndag: 10-17. Tlf. 22 42 40 40.

Filminformasjon: Tlf. 22 36 24 31 (ikke teletorg)

COLOSSEUM 1-2-3-4, Majorstua

Bill.salg og best. på tlf. 22 46 39 60 fra kl. 15.30.

Rob Roy (am. - 15 år). Kl. 18 og 20.45.

Outbreak - I faresonen (am. - 15 år). Kl. 18.15 og 20.50.

Forrest Gump (am. - 11 år). Kl. 18 og 20.45.

Tom & Viv (brit./fr.-am. - 11 år). Kl. 18.30 og 21.

EDDA, Kaldbakken

SOMMERLUKKET

ELDORADO 5-4-3-2-1

Tlf.best. på tlf. 22 42 54 10 fra kl. 09.15, bill.salg fra kl. 10 - også til andre kinoer.

Street Fighter (am. - 15 år). Kl. 12, 14.15, 16.30, 18.45 og 21.

Outbreak - I faresonen (am. - 15 år). Kl. 13, 15.35, 18.10 og 20.45.

Bad Boy Rubby (austr. - 18 år). Kl. 13, 15.30 og 17.50.

Pulp Fiction (am. - 18 år). Kl. 20.10.

Forfilm: Alt som ingenting (no.), 2 min.

Asterix hos britene (fr. tegnefilm med norsk tale - 7 år). Kl. 11, 13, 14.40 og 16.20.

Vendetta (sv. - 18 år). Kl. 18.05 og 20.40.

Higher Learning - Lære for livet (am. - 15 år). Kl. 12, 15, 17.50 og 20.30.

Forfilm: Dypets ensomhet (no.), 7 min.

FELIX 1-2, Aker Brygge

Bill.salg og best. på tlf. 22 83 88 20 fra kl. 15.30.

Levenes konge (Disney tegnefilm med norsk tale - 7 år). Kl. 17.15 (presis).

Døden og piken (am. - 15 år). Kl. 18 og 21.10.

Før soloppgang (am. - 7 år anbef. ungdom/vokale). Kl. 18.30.

Forfilm: Kysseskure (no.) 4 min.

Higher Learning - Lære for livet (am. - 15 år). Kl. 20.45.

Forfilm: Dypets ensomhet (no.), 7 min.

FILMTEATRET

Bill.salg og best. på tlf. 22 41 83 90 fra kl. 15.30.

SISTE 3 DAGER: Unge kvinner (am. - 11 år). Kl. 18.30 og 21.

FROGNER

SOMMERLUKKET

GIMLE

SOMMERLUKKET

KLINGENBERG 1-2-3-4

Bill.salg og best. på tlf. 22 42 59 42 fra kl. 15.30.

Dum og dummere (am. - 11 år). Kl. 18.30 og 21.

Bak kullisene (brit. - 15 år). Kl. 18.30 og 20.50.

Kjærlighetens sanne natur (kan. - 15 år). Kl. 18.30 og 20.50.

Store gutter gråter ikke (no. kommentar - 11 år). Kl. 19 og 21.15.

SAGA 1-2-3-4-5-6

Bill.salg fra kl. 10, tlf.best. på tlf. 22 83 42 75 fra kl. 09.15.

MRK! Ekstra billettservice fredag/lørdag/søndag kl. 10-17 på Kinofonen tlf. 22 42 40 40.

101 Dalmatinere (Disney tegnefilm med norsk tale - tillatt for alle).

Kl. 11, 13, 14.45 og 16.30.

Evig din (am. - 7 år). Kl. 18.30 og 20.45.

Silkesvarten (am. - 7 år). Kl. 11, 13, 14.50 og 16.45.

Priest (brit. - 16 år). Kl. 18.45 og 21.

Muriels bryllup (austr. - 11 år). Kl. 11.45, 14, 16.15, 18.30 og 20.45.

MRK! SAGA 4 STENGT P.G.A. OPPUSING.

Pan (no. - 11 år). Kl. 13, 15.30, 18 og 20.30.

Eggs (no. - tillatt for alle). Kl. 11, 13, 15.30 og 20.30.

SORIA MORIA 1-2

SOMMERLUKKET

SYMRA, Lambertsefer

SOMMERLUKKET

**Benytt deg
av vår
telefax ved
annonse-
bestilling
22 64 92 82**

HØYSKOLEN I OSLO

AVD. FOR ESTETISKE FAG

(Tidligere Statens lærerhøgskole i forming Oslo)

Cort Adellers gt. 33, 0254 Oslo. Tlf. 22 45 34 00

HOVEDFAGUTSTILLING

7. juni og 8. juni kl. 11.00-18.00

9. juni kl. 11.00-15.00

X) Kork og bl meg: - "Det var eg som de best! Rhu

og Nygaardsvolds tapte ære

sammen, men i enkelte sammenhenger kanskje noe løsere enn vi vanligvis tror. Noen av de store politiske linjene – og skillelinjene – i etterkrigsstida har tvert om i forbausen de liten grad tilknytning til det som skjedde i perioden 1940-1945, desto mer til Nygaardsvolds førkrigspolitikk og Arbeiderpartiets og fagbevegelsens gradvise tilbaketreking gjennom tju- og trettiåra fra en klassekamp-tradisjon. I andre sammenhenger er nærheten til krigstida nærmest hele forklaringen på visse etterkrigsfenomener.

Begge disse sider kommer tydelig og godt fram i en rekke fremragende artikler i dette årshäfte fra Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek. I tillegg til de nevnte skriver Paul Tage Halberg om streikebryterorganisasjonen Arbeidets Frihet i skogsbygdene i 30-årene, Lars Langengen besvarer spørsmålet om NS-planene for fagbevegelsen, Guri Hjeltnes tar for seg sjømannsforbundets innsats i eksil og Lars Chr. Jensen beskriver regjeringen og lønnsforhandlingene i handelsflåten.

Tor Arne Johansen behandler opprettelsen av produksjonsutvalgene i norsk arbeidsliv etter krigen, som hadde sitt utgangspunkt i førkrigstanker om arbeidstakerens medinnflytelse i bedriftene, videreutviklet og realisert med bakgrunn i de engelske produksjonsutvalgene og de amerikanske «labor management committees», som i de allierte land under krigen var et forsøk på å løse de problemer som krigsproduksjonen bli stilt overfor.

• BENGT CALMEYER

Teater Dybbuk – Oslo
Stemmer fra Theresienstadt
Av Ellen Foyen Bruun og Bente Kahan

Regi: Ellen Foyen Bruun
Teater, musikk og humor fra Hillels «monterte»
Best. Tlf. 22 42 11 88 og v/ing. Bill. kr. 130.

Med Bente Kahan
Akk.: Thor Hauken
På Centralteatrets Cafescene.
Spilles i mai: 24., 26., 27.
Juni: 6., 8., 15., 16., 17.
Hvd. kl. 22. Lø. kl. 21.
Se ovenneste teaterspille.

Krigens betydning?
Men også i norsk politisk liv er krigs- og etterkrigstid selvfølgelig tett ved

Camus etterlatte roman på norsk

Den franske filosofen og forfatteren Albert Camus (1913-1960) holdt på å avslutte en roman da han døde i 1960. Dette romanmanuskriptet, med tittelen «Le premier homme» (Det første menneske) ble først trykket og utgitt i Frankrike i fjor. I slutten av juli kommer romanen i norsk oversettelse.

DET ER CHRISTINE
Amadou som har oversatt romanmanuskriptet, som blir utgitt i den opprinnelige, uredigerede formen. – Det er en selvbiografisk roman, der Albert Camus' barndom og oppvekst i Alger i Algerie er det sentrale. Han bruker riktignok fiktive navn på sine personer, men glemmer seg plutselig og skriver «fru Camus» om moren. Det er ingen tvil om at det er sin egen barndom han beskriver. Jeg opplever romanen som både gripende og svært rørende, sier Christine Amadou.

Fransk underklasse

– Familien var fransk, men svært fattig. Ved å boka beskriver den franske underklassens liv i Algerie, kaster den også lys over Algerie-konflikten. Faren til Albert Camus døde under 1. verdenskrig da gutten bare var ett år gammel. Moren var analfabet. Med dette utgangspunktet var det ingen selvfølge å få høyere utdanning. Men Albert Camus var så heldig å ha en svært oppmerksom lærer, som tidlig så og forsto unge Alberts begavelse. Bokas beskrivelse fører fram til avslutningen av gymnasårene.

ren, Catherine Camus derimot «dechiffreerte» manuskriptet, som var en kladd med overstrykninger og fotnoter. Boka ble en bestselger da den ble utgitt i Frankrike i 1994. Den vakte nærmest sensasjon. En ny roman fra en Nobelprisvinner (Camus fikk prisen i 1957) som hadde vært død i 34 år er da heller ikke daglig kost.

Tekst-utgave

Den norske oversettelsen er en såkalt tekst-utgave, det betyr at den er forsynt med et stort note-apparat,

Albert Camus.

og i tillegg har med noter og en brev-korrepondanse som lå sammen med manuskriptet.

Det arrangeres et Camus-seminar ved Universitetet i Oslo i forbindelse med lanseringen av «Det første menneske». I denne forbindelse kan nevnes at også Camus filosofiske hovedverk, «L'homme révolté» for første gang kommer på norsk under tittelen «Opprøret» – 44 år etter utgivelsen.

• TURID LARSEN

TEATER

Bill. tlf. 22 42 11 88 fra kl. 9, gruppe: 22 42 12 00, fax 22 42 40 12 sept. tlf. 810 33 133 og på posten. **OLIVIER TEATER**

HOVEDSCENEN
Gershwin-musicalen **CRAZY FOR YOU** i alt. kl. 19.30. Hvd. kl. 19.30. Lø. kl. 18.00. NB! Gode plasser igjen i juni. Vanlige mod. Siste forest. 17.

CENTRALTEATRET
Akersgt. 38
KUNSTEN Å OVERLEVE i alt. kl. 19.30. Spilles 8., 15., 16., 17., 19., 21. og 22/6. Siste forestilling! Hvd. kl. 19.00, lør. kl. 18.00. Vanlige mod.

CAFESCENEN
STEMMER FRA THERESIENSTADT av Ellen Foyen Bruun og Bente Kahan. Gjesteoppl. fra Teater Dybbuk – Oslo. Hvd. kl. 22.00. Lø. kl. 21.00. Spilles i alt. 8., 15., 16., 17., 19., 20., 21. og 22/6. Pris kr. 130,-. Ingen mod. Bill. tlf. 22 42 11 88, og v/ing.

DUKKETEATRET
Frognergt. 67

HEDDA GABLER av og med Henrik Ibsen. Dukketeater for voksne. To. 8/6 kl. 19.30. Siste forestilling!
BRODRENE LOVEHJERTE av Astrid Lindgrén. I dag kl. 11.00, on. kl. 18.00, lø. fra kl. 11.00. Tilbake 4/9. Foresalg t.o.m. 22/6. Bill. kr. 35,-. Fra 5 år.

NATIONAL THEATRET
Bill. fra kl. 99.30. Lø. fra kl. 11.00

Tlf. 22 41 27 10. Fax: 22 41 04 75
Gruppesalg tlf. 22 41 16 40 (9-15)
Forsalg ut okt.
Bill. kr. 90,-/kr. 190,-.
NB! Bestille bill. må hentes senest 10 dager etter best.
Ledige bill. til dagens forest. selges til 50% rabatt to timer før forest. (Gjelder ikke barnforestillinger).

HOVEDSCENEN
FOLK OG RØVERE I KARDEMOMME av Thorbjørn Egner. I aft. kl. 18.00. Spilles 6.-10., 12.-17/6 (få bill.) og i sept./okt. (Gjenopptagelse t.o.m. 16/9).

NATHAN DEN VISE av Gotthold E. Lessing. Premiere 31/8. Spilles i sept./okt.

KJÆRE LØGNHALS av Jerome Kilty. Premiere 21/10. Spilles i okt. Forsalg dessverre forsinket.

AMFISCEEN
HEDDA GABLER av Henrik Ibsen. I aft. kl. 19.30. Spilles 6.-10. og 13.-15/6. (Få bill.) Foreløpig siste 8 ganger.

SVERDET OG STJERNEN
Et Arnulf Overland-program ved Toril G. Havrevold og pianisten Geir Henning Braaten. Spilles 12/6 kl. 19.30. Bill. igjen.

IDLAFLICKORNA av Kristina Lugn. NB! Gjesteoppl. fra Dramaten. Spilles kun 16/6 kl. 19.30 og 17/6 kl. 18.00. Bill. igjen.

FADEREN av August Strindberg. Premiere 2/9 spilles i sept./okt.

ONKEL VANJA av Anton Tsjekhov. Gjenopptagelse fra 8/9. Spilles i sept./okt.

MÅNE FOR LIVETS STEBARN av Eugene O'Neill. Premiere 14/10. Spilles i ok.

TORSHOVTEATRET
Vogls. gt. 64. Tlf. best. tlf. 22 41 27 10.

FRANK OG FIA av Volker Ludwig. Siste 10 ganger. I aft. kl. 19.00. (Bill. igjen). Spilles 10/6 kl. 18.00. 6.-9/6 og 12.-16/6 kl. 19.00. (Bill. igjen).

SLANGEHUD av Slobodan Snajder. Premiere 15/9. Spilles i sept./okt.

PTERODAKTYLER NB! Ekstra-forest. i nov./des. Få bill. igjen.

TORS-HOV EN PERMANENT KULTPÅSS – folkelest, i samarbeid med Torshov menighet i forbindelse med kirkens 1000-årsjubileum. Torshovparken. Gratis adgang.

Det norske teatret
BILLETTLUKA TLF 22 42 43 44

Bill. tlf. kl. 09.00-19.30.
Lø. kl. 11.00-18.00. Sendag stengt.
Rabatt til grupper, honnør, elever og studenter ca. halv pris.
Framsyningsstidspunktet kan variere.
Kontroller billett.
DØRENE BLIR STENGDE PRESIS.

HOVEDSCENEN
SPLINT av Norvald Tveit. I dag. kl. 19.30 (-22.05). Juni: 6.-10., 12., 13., 15.-17., 19.-24. Forsal t.o.m. 24/6.

EVANGELIET ETTER MARKUS: Ekstraframs. 24., 25., 26. august. Matine 14., 21., 28/10 kl. 13.00. Frams. 31/10 og 1/11 kl. 20.00.

KIRSEBERHAGEN av Anton Tsjekhov. Premiere 14/9. Forsal 15/9-27/10.

DET E HARDT Å VÆRE MAINN med Iren Reppen: 21.-23/9, 17.-19/10. Forsal nok.

TROLLMANNEN FRÅ ØZ av Frank Baum. Premiere 13/10. Forsal 14/10-30/11.

BLEIKEPLASSEN av Tarjei Vesaas. Premiere 7/9. Forsal 8/9-31/10.

PROVESALEN
Gjesteoppl. med Totalteatret, Tromsø: **TIGEREN** av Dario Fo: 15., 16/6 kl. 20.00. 17/6 kl. 17.30.

VICTORIA TEATER
Karl Johansgt. 35.

EVANGELIET ETTER MARKUS Ekstraframs. i juni: 8.-10., 12.-17., 19.-21. Billetter i bil.luka. Det Norske Teatret. (ALT UTS). Sal av uavhengt bill. 1 time før frams. på Victoria.

OPERAEN
Tlf. 22 42 77 24

Billetsranken er åpen kl. 10-18 (14), Juni

10. kl. 18.00 Den Norske Operas Ballettskole 30 år. Jubileumsforestilling.

16. kl. 19.00 Kirsten Flagstad 1895-1995. Jubileums-konsert. Publikum bes innta sine plasser senest kl. 18.45. Etter konserten inviterer vi til FESTBUFFET i Grand Hotel. Billetter til konsert og Festbuffet i Operaens billettskranke.

Vi ønsker vårt publikum GOD SOMMER. Operaen er stengt fra 23/6 til 8/8. Tlf. 22 42 77 00 er betjent mandag-fredag i hele sommer fra kl. 10-14.

August:

19. kl. 13.00 Konsert på Youngtorget. Gratis adgang!

26. kl. 18.00 FIGAROS BRYLLUP Sesongpremiere

28. kl. 19.00 FIGAROS BRYLLUP

30. kl. 19.00 FIGAROS BRYLLUP

31. kl. 19.00 FIGAROS BRYLLUP

September:

02. kl. 18.00 FIGAROS BRYLLUP

09. kl. 18.00 DER ROSENKAVALIER Sesongpremiere

12. kl. 18.30 DER ROSENKAVALIER

16. kl. 18.00 DER ROSENKAVALIER

18. kl. 18.30 DER ROSENKAVALIER

20. kl. 18.30 DER ROSENKAVALIER

21. kl. 19.30 DON QUIXOTE (B) Sesongpremiere

23. kl. 18.00 DER ROSENKAVALIER

25. kl. 19.30 DON QUIXOTE (B)

26. kl. 19.30 DON QUIXOTE (B)

29. kl. 19.30 DON QUIXOTE (B)

29. kl. 19.30 FANGE OG FRI Kampen Kirke

30. kl. 18.00 DON QUIXOTE (B)

30. kl. 18.00 FANGE OG FRI Kampen Kirke

Tlf. 22 83 39 90

OSLO DANCECENTER med

DANSELJENS AVSLUTNINGS-FORESTILLING, produsent Randi Frønsdal, ons. og lørs. kl. 19.30.

BLACK BOX TEATER